

adjunctum professioni, quæ absolutam traditionem, et ex utraque parte obligatoriam includit, natura sua reddere personam inhabilem ad matrimonium; adjunctum vero traditioni aliter factæ, non habere ex se talem effectum seu solemnitate, licet Ecclesia possit illam adjungere, quod D. Thomas nunquam negavit. Et hoc modo explicata illa sententia, quidquid sit de ejus probabilitate in vi rationis stando, non erit contraria Pontificibus, neque illo titulo digna aliqua censura, dummodo non asseratur solemnitate illam sive ex natura rei, sive ab Ecclesia adjunctam, esse de substantia status religiosi vere ac proprie dicti; hoc enim aperte repugnat declarationi Gregorii XIII; et eodem modo dici posset, ex sententia D. Thomæ professionem factam cum traditione absoluta, et intrinsece indissolubilem ex utraque parte religionis et religiosi, etiam esse indispensabilem, et consequenter etiam votum illi per se annexum, contra quod nec dicti Pontifices aliquid expresse dixerunt, neque etiam id habet aliquam repugnantiam evidentem cum instituto Societatis, prout a Gregorio XIII confirmatum et declaratum est; nam, licet illa professio esset indispensabilis, potest esse alius modus professionis, seu vinculi, sufficiens quidem ad constituendum statum religiosum, quia et sufficientem traditionem, et tria vota substantialia includit, non tamen ita indispensabilis, quia traditio ejus non ita est absoluta. Hæc enim doctrina licet fortasse non possit sufficienter fundari, ut latius dicam tractando de instituto Societatis, non est tamen directe contraria Pontificibus, ut ea ratione censuram mereatur.

26. *Vota scholarium Societatis possunt dici indispensabilia, licet sint irritabilia.* — Denique addo (quod fortasse novum videbitur), etiamsi quis consequenter ad opinionem D. Thomæ dicat omnia vota, quæ constituunt verum religiosum, atque adeo vota scholarium Societatis esse indispensabilia, etiam a Romano Pontifice, non propterea directe repugnare aut contradicere instituto Societatis, aut constitutioni Gregorii XIII. Intelligetur hoc facile, si præ oculis habeatur distinctio inter irritationem et dispensationem, et inter potestatem ad utrumque actum; quæ tanta est, ut possit aliquis habere potestatem ad irritandum, et non ad dispensandum aliquod votum, et e converso. Quod ergo per se directe spectat ad institutum Societatis, solum est, quod tale vinculum et vota ejus sunt irritabi-

lia, quod est et certum et clarum, supposita conditione sub qua fiunt, in suis constitutionibus satis expressa, et in Bullis approbata, quod suo loco latius dicemus. Quod vero talia vota sint dispensabilia, necne, nihil ad hoc institutum refert; imo, si quis tentet defendere, per dispensationem tolli non posse, magis videbitur favere stabilitati talis status, non repugnando conditioni ejus; non enim repugnat dicere donationem sub conditione factam irritari quidem posse ob defectum conditionis, non tamen dispensari, si alias conditione existente firma permaneat. Hæc dixerim, ne quis existimet aut institutum Societatis quoad hanc partem pendere ex prædicta doctrina de dispensatione professionis, aut nos impugnare opinionem D. Thomæ in hac parte, ut solum res nostras tueamur; nam revera non ita est, sed quia nullum habet fundamentum sufficiens, ut ab universali potestate Pontificis illum actum subtrahamus. Nec etiam negamus quin decreta Pontificum postea edita, et quæ de peculiaribus votis et gradibus religiosorum Societatis in eis declarata et approbata sunt, faciliore et majori consecutione in doctrina juxta oppositam sententiam, quam hic defendimus, cohæreant et intelligantur.

CAPUT XVIII.

AN POTESTAS DISPENSANDI IN PROFESSIONE RELIGIOSA IN SOLO SUMMO PONTIFICE RESIDEAT.

1. Ex dictis satis probatum est esse in Summo Pontifice potestatem ad dispensandum in professione religiosa; interrogari vero ulterius potest an hæc potestas in solo Summo Pontifice existat. In quo dubitari non potest de facto quoad potestatem ordinariam, cum solus ipse hanc potestatem habeat, nam id constat ex usu, et consuetudine totius Ecclesiæ. Et ratio est, quia, sicut potuit vota simplicia castitatis aut religionis sibi reservare, multo magis professionem religiosam. Quod autem ita fuerit, quamvis nullum esset jus scriptum, sufficienter ostenderet consuetudo, sicut de aliis votis reservatis diximus. Sed præterea constat ex eo jure, quo Pontifex sibi reservavit approbationem religionum, et illas a jure ordinariorum exemit, et sub sua cura et speciali protectione suscepit. Potest autem inquiri an hoc fuerit semper observatum in Ecclesia, vel an Episcopi aliquando habuerint hanc facultatem, et consequenter an, se

clusa reservatione, eis competat ordinario jure; quod si ita est, quando cœperit hæc reservatio. De qua re tota judicandum censeo, sicut de approbatione religionis, de qua supra dixi, quamdiu Apostolica Sedes eam sibi non reservavit, ad Episcopos pertinuisse saltem quantum ad efficacitatem instituendi, aut approbandi aliquod institutum religiosum, et acceptandi vel dandi potestatem ad acceptandum nomine Dei traditionem et vota religiosa.

2. *Ante reservationem poterant dispensare Episcopi.* — Existimo ergo toto tempore, quo hic status rerum in Ecclesia duravit, quamdiu Pontifices vota perpetua sibi non reserverunt, habuisse Episcopos potestatem dispensandi cum religiosis sibi subditis in professione et votis monasticis, sicut poterant dispensare in voto virginitatis. Ratio est, quia non est minoris potestatis approbare religionem quam dispensare in statu religioso; sed Episcopi jure ordinario habent priorem potestatem, nisi auferatur; ergo et posteriorem; non est autem verisimile prius factam esse restrictionem circa dispensationem, quam circa approbationem; tum quia hæc habent inter se quamdam connexionem, imo negotium approbandi multo gravius est, quia propinquius respicit commune bonum; tum etiam quia nullum indicium ex antiquitate habemus, unde illa reservatio pro illo tempore colligatur; quin potius multa sunt, ex quibus intelligi potest, eo tempore quo religiosi erant subjecti Episcopis, et ab eis solis pendebant in approbatione, confirmatione, et aliis ad eorum regimen pertinentibus, habuisse in illos plenam potestatem, etiam in dispensatione circa vota, quamvis incertum sit qualia tunc essent illa vota, qualisve professio, prout sæpe in superioribus factum est, et attingetur iterum infra in speciali libro de Castit. relig.

3. *Potestas dispensandi in votis quo jure competat Episcopis.* — Confirmatur tandem, quia, juxta opinionem multorum, omnis potestas, quæ est in Pontifice ad dispensandum in votis jure divino pro universa Ecclesia, est etiam in Episcopis erga suos subditos, quamdiu a Pontifice non limitatur; vel certe licet non sit jure divino, quod ego verius existimo, saltem est ex concessione, quæ ab Apostolorum tempore incepit, et perpetua traditione, et consensu tacito conservata est, quia est necessaria ad ordinarium regimen animarum, et ideo quamdiu non aufertur, concessa in-

telligitur. Quando autem hæc limitatio aut reservatio cœperit, nobis non constat, quamvis certum videatur non semper fuisse, ex conjecturis et rationibus adductis. Verisimile igitur est incepisse ad minimum quando cœpit reservatio perpetuorum votorum, vel quando Pontifices approbationem religionum sibi reserverunt, ab ordinariorum jurisdictione eas eximentes. Neque in hac re aliquid certius dicendum occurrit, neque etiam video inconveniens ullum aut difficultatem, cur non potuerint Episcopi aliquando hanc potestatem habere, aut cur non possit Pontifex, si velit, etiam nunc illam concedere jure ordinario, vel omnibus (quamvis hoc non expediat), vel alicui Patriarchæ, aut Primati in aliqua provincia valde distante, in qua difficilis est ad Pontificem recursus. Quod etiam facere potest per delegationem, aut perpetuo annexam tali dignitati Episcopali, aut (quod facilius est) tali personæ concessam; cum enim hæc potestas jurisdictionis sit, quamvis sit valde gravis, sine ulla dubitatione delegabilis est.

4. *Dubitatio: an sicut urgente gravi necessitate potest Episcopus dispensare in votis Pontifici reservatis, possit etiam in professione.* — Una vero hinc nascitur mihi dubitatio, an in hoc genere dispensationis adduci possit doctrina communiter recepta, Episcopos, scilicet, posse dispensare in aliquo eventu, in votis Pontifici reservatis, quando nimirum necessitas est valde urgens, ita ut animarum periculum immineat, vel aliquod grave nocumentum contra bonum commune, et accessus ad Pontificem sit tardus ac difficilis, sitque prædictum periculum in mora. Auctores enim generatim loquuntur, et hanc exceptionem non faciunt. Rationes etiam, quæ illam regulam suadent, in hoc etiam eventu locum habent, si causa et necessitas proportionatæ sint, ita ut ex ea parte sit certum legitimam esse dispensationem. Neque est verisimile eam potestatem relictam esse Episcopis ob necessitatem animarum, et limitatam fuisse quoad hunc effectum, existente simili aut proportionata necessitate. Accedit quod multi auctores, qui non propriam dispensationem, sed interpretationem circa omnia vota admittunt, eandem fatentur habere locum circa professionem, seu votum solemne, ut supra retuli; potest ergo ex eorum sententia dari casus, in quo tanta sit necessitas boni communis, ut ex vi ejus absque ulla propria dispensatione cesset obligatio voti solemnis, quia impediret majus

bonum, vel quia intercedit naturalis obligatio tam gravis, ut in ipso voto censeatur talis casus exceptus; ergo, licet ordinarie authentica interpretatio in tali casu pertineat ad Pontificem, si occurrant circumstantiæ dictæ, poterit eam dare Episcopus; ergo idem dicendum est etiam in dispensatione proprie dicta.

5. *Similiter non potest Episcopus dispensare in matrimonio rato.* — Circa hoc nihil invenio declaratum ab auctoribus, qui et potestatem dispensandi in professione et voto solemni in Summo Pontifice agnoscunt, et prædictam regulam generaliter, et sine exceptione admittunt; et rationes, quibus illam regulam confirmant, videntur in hoc etiam casu procedere, et concedere prædictam facultatem Episcopis; vide Henric., l. 2 de Pœnit., cap. 22, lit. H; specialius id concedere videtur Sanchez, lib. 8 de Matrim., disp. 8, n. 11. Nichilominus non censeo potestatem hanc extendendam esse ad Episcopos sine expressa Pontificis delegatione, in quocumque casu, et quantacumque necessitas excogitetur. Ratio est, quia imprimis juris principium est, generalem clausulam non comprehendere casus speciales, in quibus superior verosimiliter non esset aliquid concessurus; sed potestas dispensandi in voto solemni religionis, secundum præsentem statum, et usum Ecclesiæ, est valde specialis, quam non legimus unquam Pontifices inferioribus concessisse, habetque tam difficilem usum, ut ipsi Pontifices raro illa utantur; ergo nunquam licet per epiikeiam interpretari in aliquo casu esse concessam Episcopo. Consequentia recte colligit, quia in voto castitatis simplici, et similibus reservatis, colligunt Doctores posse Episcopos dispensare in casu urgentis necessitatis, quia usus et antiqua consuetudo dispensandi in hac occasione indicat vel non fuisse a principio mentem Pontificis hæc vota in similibus casibus sibi reservare, vel saltem postea ad dispensandum in eis tacite eam facultatem concessisse; ergo e contra si nunquam talis fuit usus et consuetudo dispensandi in votis solemnibus, nullam omnino in ordine ad illa facultatem habent. Et idem censeo dicendum de potestate dispensandi in matrimonio rato, et utrumque potest ex ipso usu vel potius non usu confirmari; nunquam enim legimus vel audivimus Episcopum aliquem in aliquo eventu usurpasse sibi talem potestatem; usus autem est optimus interpres legum et potestatum, etc. Indicat etiam hic usus casum tantæ necessitatis adeo extraordinarium esse, ut moralis non

reputetur, ideoque propter illum non esse verosimiliter factam a Pontificibus hanc exceptionem, vel hujus potestatis delegationem, sine qua non potest in inferioribus esse hæc potestas.

6. *Corollarium: professio non cessat ex natura rei propter aliquam occurrentem necessitatem.* — Ex quo tandem a fortiori constat hoc vinculum professionis religiosæ nunquam cessare ex natura rei, seu per seipsum, seu propter aliquam occurrentem necessitatem, sicut vinculum matrimonii rati nunquam ex natura rei dissolvitur ex sese, propter insurgentem causam, nisi a superiore potestate dissolvatur, quia talia vincula ex sese et intrinsece sunt perpetua absolute et simpliciter, nullamque includunt conditionem, ratione cujus ex se possint cessare ob defectum conditionis; quod de vinculo matrimonii hic suppono, quia repugnat fini ejus: de vinculo autem professionis constat ex dictis in superiori capite. Et ratio reddi potest ex dictis, quia moraliter nunquam potest occurrere casus, in quo malum sit per se observare tale vinculum, non obstante occurrente necessitate; extra hujusmodi autem casum non potest tale vinculum per se cessare. Quæ ratio apud me sufficienter probat de vinculo ipso. An vero probet etiam de usu ipso, et observatione omnium votorum, quoad usum, dicam commodius infra, disputando de castitate religiosa. Nunc ex dictis recte concluditur hoc vinculum professionis nunquam dissolvi per solam interpretationem; nam quando interpretatio sufficit, supponitur effectus ex se talis, quia per interpretationem solum declaratur id quod in re est, et ideo etiam ex hoc capite non potest talis dissolutio hujus vinculi ad Episcopos extendi pro aliquo casu; alioqui etiam posset extendi ad viros doctos, maxime quando esset difficilis recursus ad superiorem, quod incredibile est.

CAPUT XIX.

QUOT MODIS FIERI POSSIT TACITA PROFESSIO SECUNDUM JUS ANTIQUUM.

1. Supponimus, ex dictis in præcedentibus, professionem duobus modis fieri posse, expresse et tacite, quod etiam probant multa jura in sequentibus referenda, et quæ hactenus diximus, de expressa professione tradita sunt. Hic ergo duo solum declaranda supersunt, scilicet, quomodo fieri possit professio tacita, et quam obligationem inducat: ex quibus etiam con-

stabit an hæc duæ professiones, licet in exteriori signo differant, in morali vinculo sint ejusdem rationis, et consequenter an omnia, quæ diximus de professione expressa, in tacitam convenient, aut aliqua exceptio sit adhibenda, et quænam illa sit.

2. *Tacita professio est vera professio.* — Prima ergo quæstio hoc capite agitanda est, quibus scilicet modis fieri possit tacita professio; quæ tractari potest, aut secundum jus antiquum, aut secundum novum Concilii Tridentini. Priori modo tractatur a Canonistis in c. *Statuimus*, de Regularib. et in c. *Constitutionum*, eod. tit., in 6. Summistæ omnes, verb. *Professio*, et verb. *Religio*, qui omnes supponunt tacitam professionem esse veram professionem, quod etiam a nobis in præcedentibus probatum est. Ejus autem veritas, suppositis aliis ad veram professionem requisitis, maxime pendet ex interiori consensu, et ex sufficienti exteriori signo, quo ille significetur. Et de interno quidem consensu nihil speciale hic addendum occurrit, nam regula est generalis, sine illo nullam professionem validam esse in conscientia, et coram Deo, quantumvis exterius præsumatur ac judicetur, ut bene notavit Navarr., comment. 4, de Regular., n. 71 et 74, argum. c. *Tua*, de Sponsalib., et capit. *Humana aures*, 22, quæst. 5, quia in his actibus moralibus signum externum nihil efficit sine interiori intentione, neque actus externus operatur aliquid extra intentionem operantis. Solum ergo superest explicandum, quod signum externum esset olim sufficiens ad professionem tacitam, supposito interiori consensu.

3. *Quot modis fiat tacita professio.* — Solent igitur tres modi præcipue assignari tacite profitendi, scilicet deferre habitum professorum, vel exercere actus professorum, vel utrumque simul. Excluis enim verbis, vel scriptis, quibus fit expressa professio, nullum aliud signum aptum ad judicandum internum profitendi animum excogitari posse videtur, præter externum actum, vel habitum, seu vestitum. Hi autem si sint proprii novitiorum, non possunt animum profitendi significare, ut per se constat. Imo, licet habitus professorum et novitiorum idem sit, deferre illum non est sufficiens signum professionis, nisi aliquid peculiare adjungatur, quo professus a novitio distinguatur, de quo statim dicemus; imo, cum simili additione putant aliqui per solam susceptionem habitus novitiorum posse aliquando fieri professionem tacitam secun-

dum jus antiquum, quod non credo verum, ut statim dicam. Solum ergo illa duo signa, scilicet, habitus vel actiones professorum videntur esse posse apta ad professionem tacitam indicandam, quæ vel sigillatim, vel simul possunt concurrere, et ita insurgunt dicti modi professionis tacitæ, quos breviter explicare necesse est.

4. *Primus modus tacitæ professionis olim solitus erat per habitum professorum.* — *Requirebatur tamen ætas pubertatis.* — Primus ergo modus professionis tacitæ olim erat, quando quis induebatur habitu proprio professorum, id est, distincto ab habitu novitiorum: ita colligitur ex c. *Statuimus*, de Regnl., ibi: *Statuimus novitios in probatione positos ante susceptum religionis habitum, qui dari profitentibus consuevit, vel ante professionem emissam, ad priorem statum redire posse libere infra annum.* Ergo si talem habitum infra annum susceperint, non possunt ad seculum redire, sed censentur tacite professi; unde ibi emittere professionem, idem est quod expresse profiteri. Loquitur autem ibi Pontifex de habitu professorum, qui sit distinctus ab habitu novitiorum, alioqui ubi esset habitus communis utrisque, omnes novitii suscipientes habitum religionis illius, statim fierent professi, quod absurdum est. Et ratio differentiæ est clara ex dictis, quia ubi est habitus communis, non potest statim a principio habere significationem propriam; quod secus est, quando habitus est omnino proprius professorum; et ideo admonet textus in fine illius textus, ut si habitus non fuerit in figura distinctus, saltem habeat benedictionem aliquam, in qua distinguatur. Hoc ipsum statuitur in c. 4 de Regul., in 6, ubi et distinctio seu proprietas habitus amplius declaratur, et additur oportere ut talis habitus suscipiatur post puberem ætatem, quia hæc etiam ad professionem expresse emittendam necessaria est.

5. *Non ita requirebatur annus probationis.* — Dices: etiam erat tunc necessarius probationis annus ante professionem. Respondeo esse discrimen, nam annus probationis renuntiari poterat, c. *ad Apostolicam*, de Regul., et ita renuntiari intelligebatur ab eo, qui voluntarie professorum habitum induebat; ætas vero pubertatis renuntiari nunquam potuit, ex quo ad valorem professionis postulata est, quia cum fundetur in defectu intrinseco, qui in minori ætate ad perfecte deliberandum esse præsumitur, sicut ob eam